

Rond de Schutsboom

informatie ten behoeve van de leden van de heemkundige kring "de Vyver Heertganghen"

Goirle

Wat hierin te lezen en te vernemen valt :

Iets over de zin en de betekenis van Heemkunde	blz. 2
De kapellen rond Goirle	" 3
De Geschiedenis van de Sacramentskapel op De Rovert	" 4
Historie en Legende	" 5
30 oktober 1779	" 6
Nadere gegevens over de St. Janskapel	" 7
Naschrift en Verzoek	" 8
Mijn Gôls plat	" 8
Weerspreuken	" 9
Thomas van Diessen, grote figuur in ontwikkeling van Goirle	" 10
Verdere aanwinsten in ons Museum en Archief	" 10
Verzoek	" 11
Een wijnvat van Johanna van Brabant ?	" 11
Stilstaan in de Kruidentuin : Citroenmelisse	" 12
Rondleiding Museum : Devotionaaliën - De Rozenkrans	" 13
Excursie 1982	" 14
Verslag 34e Heemwerkkamp van 4 t/m 7 augustus 1982	" 17
Het Volkslied	" 18
Notities voor Uw agenda :	" 18
Convocaties Winterprogramma -	
dinsdag 26 oktober a.s. : drs. Jean Coenen	
vrijdag 23 november a.s. : Albert Deianaye	
vrijdag 21 december a.s. : Heem-Kerstviering	
Aigemene mededelingen	" 19

Voor het neerschrijven van deze gedachten werd de pen of de schrijfmachine gehanteerd door :

C. Robben - H. Kanters - J. Hoogendoorn - Ton Sas - Ad Houtepen - Balfru -
- P. Schuurkes - B. V. Ostaden - J. Houtepen

Iets over de zin en de betekenis van Heemkunde :

Van Prof. P. Geyl is het gezegde bekend: "Geschiedenis is een onuitputtelijke bron van discussie." Dat die discussie tot merkwaardige conclusies kan leiden is niet verwonderlijk. (bijv. Holle Boomstammen, van Alb. Delahaye) De Heemkunde leert ons vele dingen te zien waaraan voorheen achteloos werd voorbijgegaan of wat klakkeloos werd overgenomen; leert ons dat de geschiedenis van een plaats niet los te maken is van haar "gewestelijke" situering en ontwikkeling. Maar, wie het verleden niet kent, kan moeilijk het heden beoordelen! Die studie, en het uitdragen van zijn bevindingen, behoren tot de belangrijke taken van de Heemkundekring.

"Ons Heem", dat is ons Thuis! De plek waar wij zijn geboren en getogen; waar iedere boom, sloot of steen herinneringen kan oproepen aan onze jeugd; waar onze ouders en de ouders van hun ouders zijn geboren, getrouwd, de kinderzegen ervaren hebben, gestorven en begraven zijn. "Ons Heem", dat is ons huis, onze straat, onze buurtschap, onze woonplaats, onze streek, ons land!

Het moderne begrip van "De wereld is mijn thuis" lacht om honkvaste mensen die proberen trouw te blijven aan de tradities van familie en streek. Toch zou dat moderne begrip de ogen moeten openen, omdat bij andere volken, zowel nabij als ver over de grens, ervaren wordt hoe nadrukkelijk zij hun culturele beleving manifesteren. Door onverantwoorde meningen en bepalingen wordt bij ons de belangstelling voor de eigen cultuur steeds meer naar het tweede plan verwezen. Het streven naar behoud van het kenmerkend cultuurgood vindt, en pas in de laatste decennia, enige opgang.

Bij het naslaan van oude doop-, trouw-, en doosboeken kan een gevoel van weemoed je bekruipen bij het vaststellen van het "worden en voorbijgaan" van de geslachten en hun manier van leven. Hoe dieper daarop wordt ingegaan des te bewuster wordt men van datgene wat onze voorouders als iets vanzelfsprekends vonden. De traditie was hun heilig!

De Heemkunde wekt de belangstelling voor die schat van het volksverleden, van die oeroude gebruiken en gebruiksvoorwerpen, van de wijze van bebouwing en begroeiing van de eigen streek, van de natuurlijke rijkdom van de bodem en de nijverheid, van de schoonheid van lied, voordracht, dans en klederdracht.

Maar de klok tikt door; onverbiddelijk is de tijd! En met de tijd wijzigt het totale patroon van de consumptievormen. Iedere generatie wordt gekenmerkt door zijn eigen hoogte en dieptepunten op het gebied van zijn leefgewoonten. De weldadige verworvenheden van het heden zijn verkregen door de inspanningen van het verleden. Daarvoor waardering opbrengen leert ons de Heemkunde.

Teveel is reeds verloren gegaan door de knagende tand des tijds, door onwetendheid, onwil of verwaarlozing!

Daarom is het zo belangrijk, -wil men niet de bereikte resultaten van de actieve Heemkundekringen als een nachtkaaars doen uitgaan-, om vooral de jeugd belangstelling en kennis van het oude cultuurgood bij te brengen via gezin, school en verenigingsleven. Want nogmaals: Wie het verleden niet kent, kan moeilijk het heden beoordelen.

Gaan we in gedachten even terug in de tijd, naar een Zondagmorgen in de stad. Uit de verte klinkt de stem van een klok, een tweede uit andere verte antwoordt, en een derde...! Hun klanken vermengen zich in de stemmen van de tijd. Die klanken kan men negeren, men kan er ook naar luisteren. Zo is het ook met de stem van de Heemkunde. Alleen, de eerste verzwakken, de laatste moet sterker worden!

In het Franse spreekwoord "Het overbodige is het meest noodzakelijke" gaat een wereld open voor ieder die Heemkunde een goed hart toedraagt!

(Bewerking uit diverse bronnen)

De Kapellen rond Goirle :

In het vorige nummer van "Rond de Schutsboom" werden alle eerdere publicaties over de Grenskerk op Nieuwkerk in chronologische volgorde bijeengebracht. Deze gegevens worden thans aangevuld met een prachtig artikel van onze oud-voorzitter Cees Robben, en begint met:

De Geschiedenis van de Sacramentskapel op De Rovert :

Deelnemers aan het Heemkamp te Goirle hebben onder leiding van onze Poppelse Heemvrienden een bezoek gebracht aan dit eeuwenoude bedoord op Poppels gebied. Voor deze mensen is mijn verhaaltje bekende kost. Voor niet-ingewijden kan het interessant zijn, vandaar lezer(es) het volgende :

De Rovertse kapel is geen Grenskapel, dat wil zeggen als uitwijkplaats gebouwd uit noodzaak voor de gelovigen van Hilvarenbeek of Goirle in tijden dat het verboden was de R.K.Godsdiensdienst in eigen parochiekerk te belijden.

Zij werd gebouwd als eerherstel naar aanleiding van een heiligschennende diefstal, gepleegd in de kerk van Poppel op 19 oktober 1735. In een schrijven, gedateerd 23 oktober 1735, en gericht aan de Bisschop van Antwerpen, geeft F.G.van Eijckeren, pastoor te Poppel, een beschrijving van de diefstal in de kerk aldaar. Dit schrijven is in het Latijn gesteld, en Ferdinand Smulders zaliger was destijds zo goed mij de vertaling te bezorgen.

Eminentie,

"Ofschoon ik geen aangename boodschap breng, acht ik mij verplicht aan Zijne Eminentie te vertellen, hoe op den 19e dezer omstreeks 10 uur 's-avonds hier drie beruchte dieven zijn aangekomen, die, na de muur doorbroken te hebben de zijdeur van de kerk aan de kant van de sacristie geopend hebben, vervolgens het zeer goed gesloten tabernakel met alle geweld en met verschillende werktuigen hebben opengebrouwen, en de ciborie met één grote en ongeveer 100 kleine hosties, twee zilveren kunstig bewerkte kassen met relikwieën van St.Valentijn en St.Willibrord, een pixis voor de ziekenbediening met de ziekenolie, en het geld uit de offerblok van St.Willibrord hebben weggenomen.

"Toen zij met geen krachtsinspanning de deur der sacristie -waarin drie kelken met de paramenten en het linnengoed bewaard werden- konden openbreken noch openen, zijn zij gevlucht omtrent half twee in de richting van 's-Hertogenbosch, terwijl zij de offerblok van het beeld van de Zalige Maagd Maria, dat ook met zilverwerk was versierd, nog ongeschonden achterlieten. Waarschijnlijk werden zij opgeschrikt door het geroep van zekere voerman, die, aan de andere kant de kerk voorbij te zijn gegaan, een knecht wakker maakte, daar hij de bedoeling had in een naburige herberg af te stappen.

"Toen des morgens deze gruwelijke misdaad en de beklagenswaardige staat van onze kerk bekend werd, zag een der achtervolgers van de vluchtelingen in de buurt 5 of 6 passen buiten de weg onder een heuvel wat zand bewegen en haastte zich als onder goddelijke ingeving daar heen, en toen hij zijn stok uitstak, ontdekte hij aanstonds de H.Hostie.

"Deze heb ik gevonden tezamen met de andere die daar verborgen waren met de voornoemde relikwieën van St.Valentijn en St.Willibrord -echter zonder de kassen-, Toen wij op die heilige plaats kwamen, ongeveer een uur hier vandaan, heb ik met alle plechtigheid het gevondene naar de kerk teruggebracht onder begeleiding in processie van het volk. De plaats die door de aanraking van het Lichaam van Onze Heer Jezus Christus geheiligd was, heb ik afgezonderd door een teken, en ik zal die plaats zo spoedig mogelijk versieren

Pastoor van Eijckeren van Poppel heeft nog meer problemen. Hij gaat verder in zijn epistel :

"Tweederde deel van de offers der zuivelgebruiken tijdens de vastentijd n.l. 5 gulden en 12½ stuiver heb ik uit louter vergetelheid niet in de Paastijd naar de Aartspriester van Geel gebracht. Ik heb het bedrag tot nu toe bewaard om het bij een geschikte gelegenheid af te leveren. Ik vraag met alle onderdanigheid aan Zijne Eminentie ofdat het bedrag in dit geval niet kan worden toegekend aan onze kerk, die beroofd is van haar meest nodige dingen en wier jaarlijkse inkomsten onvoldoende zijn voor de jaarlijkse lasten.

"Ik smEEK alle gunsten voor Uw Eminentie van Onze Heer, en na Uw purper gekust te hebben, onderteken ik met alle verschuldigde eerbied onderdanigst, Eminente Heer, de nederige dienaar van Uw Eminentie,
w.g. F.G.Eijckeren

Historie en Legende :

Dat Pastoor van Eijckeren "die plaats zo spoedig mogelijk zou versieren vond zijn bekroning in 1736 met de bouw van De Rovertse Kapel.

Jaarlijks op Sacramentsdag trokken de Poppelse gelovigen in processie daar naar toe, en werd in de kapel een plechtige dienst gehouden.

In 1852 kwam hieraan een einde tengevolge van de toenemende moeilijkheden met Nederlandse protestanten, nadat er ook in 1830 vanwege de 10 daagse veldtocht, een onderbreking was geweest.

De inmiddels verharde weg wordt nog steeds als de Processiebaan aangeduid.

Aan de overzijde van de weg stond in vroeger jaren de Schuurkerk waar de Katholieken uit Hilvarenbeek, en zelfs uit Moergestel en Boxtel hun geloofsbeleving kwamen uiten.

Mensen zouden echter geen mensen zijn, als om deze indrukwekkende gebeurtenis niet een legende zou worden geweven. Deze legende verhaalt, dat een aldaar passerende herder de plaats ontdekte, doordat zijn schapen knielden op een omgewoelde plek, waar later bleek dat de geheiligde zaken waren begraven.

Een schilderij boven het altaar geeft deze legende weer.

(Bron : Poppel in goede en kwade dagen, uitgegeven in 1979 door de Heemkundige Kring Nicolaus Poppelius)

Op enige afstand stond de Watermolen van De Rovert, vermoedelijk reeds in bedrijf van vóór 1270, terwijl langs die weg ook enige heu-bergen te vinden waren.

(Bron: Hildewaren Beken, 1981)

In een officieel stuk te Poppel, opgesteld op 30 oktober 1779, wordt nogmaals de diefstal in de kerk en de bouw van de Rovertse Kapel bevestigd :

"De ondergetekenden wethouderen van Poppel attesteren en certificeren eenieder des raeckende mits dezen :

I. Dat in het jaer 1735 in de kercke van Poppel gestolen zijn de heylige vaeten en de communicop met de geconsacreerde hostien, etc...

II. Dat eenighe daegen daernaer deselve heylige hostien gevonden syn op een plaetse genaempt Roovaert, welcke plaetse gelegen is in de gemeynte en de parochie van Poppel, maer wel dry quart uers disteert van desselfs parochiekercke.

III. Dat deselve heylige hostien alsdan terstont door de processien vandaer syn afgehaelt ende getransporteert naer de kercke van Poppel,

IV. Datter immediaet daernaer op deselve grondt ende plaetse toebehorende aen de gemeynte van Poppel ende gelegen in desselfs parochie door de meergemelde kercke van Poppel geboudt is een capelle lang 13 voeten en ook 13 voeten breed binnenmuers.

V. Dat dese capelle gelegen is ende disteert hondertenseventigh treden van de rivier en brugge die aldaer scheydt de jurisdictie van Hollant en Brabant ende van Poppel ende Hilvaerenbeek.

VI. Dat de Processie van Poppel alle jaeren met grote devotie ende met Ons Heer op Hoogwerdigh dagh gaet naer de voornoemde capelle om de injurien Ons Heer aengedaen, sooveel als mogelyck is, repareren ende om den aflaet te verdienen.

VII. Dat dese processie maer uijt de kercke van Poppel en gaet naerdat deselve alle godtsdienste geeyndicht sijn, oock de hooghmissie die op dien dagh ontrent agt ueren geschiet.

VIII. Dat so haest als de processie aen de capelle comt alsdan daer aenstonts geschiet een sermoon ende misse, sonder iets anders; ofte voordats dat dese misse geeyndicht sijnde de processie aenstonts wederom retourneert naer de kercke van Poppel.

IX. Dat wij noyt gehoort of gesien en hebben dat alsdan aldaer eenige abuysen geschieden ofte schandaelen gegeven worden.

In teeken der waerheydt van dese onse attestatie en certificatie hebben wij van dese onse eigenhandigh onderteekent,
Joannes Biemans, schout; Geeraert de Jongh, president;
J. Hendrickx, schepenen; A. Hens, schepenen; Adriaen Bax, schepenen;
Peeter van Gils, schepenen; L. Vinckx, schepenen; Adriaen Janssen, schepenen.

Datom in Poppel 30 October 1779.

Omnia praefata et superius posita nude et simpliciter esse vera et scio et attestor, G. Tabbers, decanus et pastor Hilvarenbeek.

AAM., Poppel 4, Varia Rovert.

In fine : Archives de l'Eglise de Notre-Dame à Anvers. Copie Ibid., Gelijkloidente tekst met in fine: Concordantiam hujus cum suo originati. Attestor Jo(ann)es Biemans, schout 1779.

In dorso : Poppel, de sacello erecto sub Poppel et Supplicatione annua quae fit ibidem.

In deze verklaring van schout en schepenen wordt opvallend hoog opgegeven over de processie en de ordelijke gang van zaken vóór en na de bedetocht.

In het naburige Goirle trokken de gelovigen ook éénmaal per jaar naar hun St. Janskapel op Steenvoort, thans Nieuwkerk geheten.

Nieuwkerk :

Daar liep niet alles van een leie dakje. Op 10 december 1779 verbiedt Jacobus Thomas Jos Wellens, Bisschop van Antwerpen en Pauselijk gedelegeerde van de Katholieke gedeelten van het bisdom 's-Hertogenbosch dat er in de grenskerk nog één dienst zal worden gehouden! Bruno Heeren, religieus van de Abdij van Tongerlo en pastoor te Poppel krijgt opdracht hierop toe te zien en de pastoor van Goirle van dit verbod op de hoogte te stellen.

Waarom de Bisschop hiertoe had besloten, blijkt uit de verdere inhoud van zijn schrijven van 10 december 1779 : de Schuur was gelegen in de nabijheid van gebieden door niet-katholieken bewoond, de plechtigheden vonden daar plaats onder gelach en bespotting van de ketters die er naar toe kwamen, het altaar in de schuur was in alle opzichten onwaardig, de beelden verkeerden in zeer slechte toestand, daar werden aflaten gegeven en afgekondigd die door de Bisschop van Antwerpen als Apostolisch Delegraat over dit gebied niet waren goedgekeurd, door een diaken die geen priester was werd de H. Communie uitgereikt, en de pastoor van Goirle verleende aan alle biechtvaders aan wie hij wilde de faculteit te absolveren die op de gewone wijze gereserveerd waren.

Wat was hier nou van waar ? - Niet alles maar wel veel .

De kapel van Goirle stond op Poppels gebied en met toestemming van de Bisschop van Antwerpen mocht de pastoor van Goirle met zijn gelovigen in processie optrekken naar de St. Janskapel.

Aanvankelijk geschiedde dit op het feest van St. Jan Geboorte (24 juni) later op de Zondag na dit feest en ook op het feest van St. Jans Onthoofding (29 aug.) De Pastoor, geassisteerd door de Capucijnen van Turnhout, hoorde daar biecht, droeg de mis op, reikte Ons Heer uit en trok met het Allerheiligste rond de kapel. Onder bepaalde voorwaarden konden de deelnemers aan deze bedevaart een aflaat verdienen, nl. de aflaat van Clemens XIII. (Paus van 1758-1769)

De brave Goirlenaren maakten van deze gelegenheid tevens gebruik om op Steenvoort hun kermis te vieren. Na de kerkelijke plechtigheden werd met muziek en dans de dag verder doorgebracht, bier en brandewijn verhoogden de stemming, en zelfs de Geuzen uit de omtrek kwamen op het kermisvermaak af, maar spotten met de voor hen "bijkomstige Rooms rompslomp".

De pastoor van Goirle, Nicolaas de Beeck, schreef eens aan de Bisschop van Antwerpen: "daar vallen hier niet meer of minder wanklanken te beluisteren dan bij alle bedevaarten in Brabant, en dat we voor de uitoefening van onze Godsdienst van een schuur gebruik moeten maken is ook niets bijzonders, want dat moeten ze overal."

Via de pastoor van Poppel is de Bisschop van Antwerpen volledig op de hoogte met deze frivole bedevaart. De Goirlese Grenskerk is verder het gehele jaar door gesloten voor godsdienstige plechtigheden. De rest van het jaar biedt de kerk onderdak aan schaapherders met hun kudden, aan dieven, rovers en smokkelaars.

Aan het verlof de bedevaart te mogen houden stelt de Bisschop als voorwaarde dat de grenskerk wordt opgeknapt en waardig bevonden om binnen haar muren de H. Mis op te dragen. Het komt voor dat de pastoor uit eigen zak de opknapkosten betaalt. Om hierin tegemoet te komen collecteert hij onder de bedevaartgangers, maar dat zit de Poppelse pastoor geweldig dwars. Deze schrijft aan de Bisschop: "Het was wel een waardige plechtigheid en de schuur zag er netjes uit, maar de Goirlese pastoor collecteert op Poppels gebied. Wat hij met die centen doet, weet ik niet...maar ik zie d'r niks van !"

Nicolaas de Beeck is van 1733 - 1780 pastoor van Goirle. Tijdens zijn pastoraat heeft hij zich bijzonder ingezet zijn bedevaart naar de grenskerk te behouden. Op hoge leeftijd gekomen laat hij zijn correspondentie met de Bisschop van Antwerpen voeren door de Goirlenaar broeder Adjutus, capucijn en lector in de filosofie bij de capucijnen.

In 1775, Nicolaas de Beeck viert dan zijn gouden priesterfeest, schrijft hij nog eens persoonlijk aan de Bisschop:

"Doorluchtige Hoogwaardige Heer, etc.. etc.. etc..,

Na de heilzame gaven van de H.Geest en al het wensbare U toegewent te hebben, vraag ik U, dat Uw toorn niet in woede uitbarsten zal, ofschoon ik door middel van mijn parochiaan Broeder Adjutus, capucijn, eenmaal vraag hoe het staat met de waarheid betreffende het bedehuis onder Poppel etc....

Dit doe ik om de Hoogwaardige Heer N.Aerts, onze Vicarius Apostolicus niet lastig te vallen, daar ik als jubilaris (gouden priesterfeest) niet persoonlijk Uw Doorluchtige Hoogheid bezoeken kan.

Vroeger vervolgde ons de burgerlijke macht en onder Uw voorganger werd de zaak beslist. (nl. toestemming om op Steenvoort biecht te horen en aflaten te verlenen).

Maar nu is de vervolging listiger. Men zegt dat wij veroordeeld werden zonder dat wij gehoord zijn. Zou ik zo ongelukkig zijn in mijn ouderdom, dat ik de verscheidene moeilijkheden moest ondergaan, terwijl ik vrede en algemeen goed met U Doorluchtige Heer wens ?

Als er wellicht iets is vastgesteld, dan moge Hij de goedheid hebben bij deze gelegenheid terug te schrijven en wij zullen trachten ons daarnaar te voegen, zoals ook een andere keer.

Wij hebben over de f.600,- onkosten gemaakt; mijn commissaris zal de zaak verder uitleggen etc..

Terwijl ik ondertussen een troostend antwoord verwacht, teken ik met de verschuldigde eerbied, de nederigste dienaar van Uw Doorluchtige Hoogwaardigheid,

Nicolaas de Beeck, Pastoor van Goirle.

U kent het verdere verloop. Met zijn schrijven van 10 december 1779 hakt de Bisschop de knoop door. Steenvoort verdwijnt als bedevaartsplaats en in 1810 wordt de grenskerk afgebroken.

Die van Poppel wisten in 1779 wel wat Goirle boven het hoofd hing ! Hun officiële verklaring van 30 oktober 1779 liegt er niet om ... Hun bedevaart was een uitermate nette vrome aangelegenheid en heel wat anders dan de bedevaart van Goolse deugnieten naar Poppels gebied.

-C.Robben-

Naschrift en Verzoek :

De geboren Goirlenaren van boven de 45 zullen zich nog herinneren, dat jaarlijks op het feest van St.Jan de processie trok rond de St.Janskerk en over de wei daarachter gelegen. De processieweg was uitgezet door linten met vlaggetjes, en een rustaltaar stond achter tegen de Ley. Hierop werd Ons Heer uitgesteld, en de processiegangers met vaandels en vlaggen schaarden er zich omheen om te luisteren naar de preek van pastoor, kapelaan, rector of pater capucijn of redemptorist. Soms was er zoveel wind, dat men door het ruisen van de bomen er geen woord van kon verstaan of men moest vlak bij het altaar staan. Als er slecht weer dreigde, zo werd verteld, dan werd door de zusters het beeld van St.Jozef buiten gezet, want die zorgde er wel voor dat zijnne bol niet nat werd ! Na afloop trok de processie onder muzikale begeleiding van de harmonie en het zingen van Rex Clementissime..Hosanna.. weer terug naar de kerk. Ons verzoek is nu, of van deze processie ooit foto's zijn gemaakt, en zo ja, WIE STAAT DEZE FOTO'S OF EEN COPIE ER VAN AF AAN ONS MUSEUM ? Wij zijn er U zeer dankbaar voor.

Mijn Gôls plat !

We kruien mee 'ne kreugel over de kaaibaand nor Körvel..
Wij sluiten onze poortjes mee ginnen grendel maar unne wörvel
Misschien is seweelen, en tegelijk is impesaant
Wij praten niet mar praoten, nie mee schande mar meeij schaand.
Wij kôpen onze kiendjes, weet je hoe dan witte waor't schaait ,
en slaoi meeij juin en aaijer stôn op toffel uitgespraaid.
Een kastje is 'n kèske, onze vork unne vurkèt,
Ons kènder schroowen of kweèken as ze in 'n huukske worre gezet.
Een gaatje is 'n gôtje, ben je dronken dan zeedde zat,
'n Todje is 'n tótje, mar 'n gat dè bleeft 'n gat !

Van 'n sporthemd wordt niet gesproken, wel over 'n bazeroen
en het wonder van de Vurhaai was 'n hil meraokel toen.
De aanrecht is de norrigt, in de keuken "op de goot".
Lachen dè is laachen, kijk je smerig dan "hedd'n toot".

Agge muug bent dan motte rusten, op gin bank mar op 'n baank,
en ge kreeg vur al je hulp "mar hil dikkels staank vur daank".
Een fluitje dè is 'n flótje, en ge blaost uit alle maacht,
Spitten dè hiet spaojen , en vur mest gebruikte "mis"
en willen oe te goeje raojen as we denken "dè't mis is"
'n Varken is 'n vèrken en soms zeggen we ook wel kuus
en we hebben 'n goei kaomer meeij gurdijnen van zwaore plus.
d'Eerdappel zèn morf, beduulen gaar en zeggen gaor,
en kom je buurten 'n prôtje maaken dan stao de prut al klaor.

Haring is bij ons herring, en ge it 'm zout of zoer
'n Graatje is 'n grótje, 'n hil kurwaai dè unne toer.
Ga je, dan gaodde, op 'n drèfke dè unne draf,
langzaam dè is sèmmelen, krijg je grommes dan hedde straf.
'n keitje is 'n kaaike, en 'n draad dè is unne draod
'n weitje is 'n waaike, ben je kwaad dan zeedde kaod.
Snurken dè is snorriken, mar 'n snorrike is ôk 'ne snor
'n kuiltje is 'n kolleke, ben je narrig dan "hedde't hor"
Weet je het dat wittet, komde van Gôol dan "witte van niks"
'n Dolder is èén gulden vijftig, 'ne rèksdolder is unne riks.

Tegen braken zeggen wij spouwen, efkes is dè even benaawd,
en "eet je met je mond wijt open" dan itte nie daor wordt geknaawd.
Slorpen is met geluid soep eten, dat hoort niet is ongeheurd
Iemand laten struikelen dus "pôtjelappen" gaat rap, is zo gebeurd

Mijn Gôls plat is 'n aorig tóltje, mar ik vuul me toch zo reik
zegde Gôlse Ballefrutter, dan zeg ik "Gelukkig jao, dè zeik" !

-Balfru-

Weerspreuken :

Staat met Sinte Maarten op het ijs de gans (11 nov.)
dan houdt ze met Kerstmis in't water haar dans.

Brengt december kou en sneeuw in't land
dan groeit er koren zelfs op het zand.

Als de muggen in januari dansen, wordt de boer een bedelaar.

Geeft Sprokkelmaand de winter niet,
hij is voor Pasen in't verschiet.

Droge Maart, natte April, koele Mei,
vullen de schuur en de kelder er bij.

Verschaft April veel mooie dagen
dan pleegt de mei de last te dragen.

Het is een wenk, reeds lang verjaard,
't vriest even vaak in mei als in maart !

Thomas van Diessen, de grote figuur in de ontwikkeling van Goirle:

Thomas van Diessen, die zich van linnenhandelaar had opgewerkt tot linnenfabrikant, is nooit een groot industrieel geworden zoals vele anderen in Goirle. Dat lag waarschijnlijk aan zijn conservatieve houding. Thomas wilde niet mechaniseren, daar hij meende dat mechanisatie een werkloosheid tot gevolg zou hebben. Terwijl andere fabrikanten hun winsten in het bedrijf investeerden, -en door de gedwongen winkelen in die tijd sneed het mes aan twee kanten- stond Thomas veel van zijn winst af aan liefdadige doeleinden. Bovendien had hij zoveel beslommeringen buiten de industrie, dat, toen in 1870 zijn compagnon Adr. Rens stierf, feitelijk zijn hele zaak gedreven werd door zijn vertrouweling, bedrijfsleider en boekhouder C. Vekemans.

Terwijl deze op zijn kantoortje Thomas' zaak beheerde, hield Thomas zich met zijn godsdienstige werken bezig. Was Thomas van Diessen met hart en ziel fabrikant geweest, dan had de naam "Van Diessen" in industriële kringen evenveel klank gehad als die van "Van Besouw" of van "Van Puyenbroek".

THOMAS VAN DIESSEN

In 1868 richtte Thomas het achterste deel van zijn fabriekje in als katechismuskamer, en met goedkeuring van Pastoor de Wit (van 1862-1894 pastoor te Goirle) hielp hij daar de jongens de wekelijkse katechismusles leren. Vooral in de tijd van de Eerste H. Communie, die men toen deed zo rond 11 jaren oud, besteedde Thomas daaraan bijzondere zorg. Dan liet hij zijn werk als koopman en fabrikant in de steek om zich uitsluitend met de communicantjes bezig te houden. Voor de meisjes deed dat in die tijd de kwezel Mieke Smits.

In het jaar dat Thomas als catecheet begon op te treden, overkwam hem een lelijk ongeluk.

In een kwajongensachtige bui raakte de toen 40 jarige Thomas aan het sneeuwballen gooien met de Goirlese schooljeugd.

Tijdens het sneeuwgevecht kwam een sneeuwbal zo ongelukkig op zijn oog terecht, dat het ontstoken raakte. Die ontsteking werd van lieverlee erger, en Thomas moest zich onder behandeling stellen van een oogarts te 's-Hertogenbosch. Deze zag zich genoodzaakt het zieke oog weg te nemen. Om zijn toch al niet zo charmante uiterlijk niet verder te ontsieren, liet hij het weggenomen oog door een glazen oog vervangen.

Dit glazen oog van Thomas van Diessen is steeds bewaard gebleven bij de familie v.d.Laar, en is onlangs door Mevr. v. Asten-v.d.Laar aan het Heemuseum geschonken.

Het Heem is daar bijzonder mee ingenomen, omdat het een persoonlijk aandenken is van de Goirlese Katholieke Emancipator Thomas van Diessen.

Maar veel te weinig is het in Goirle bekend, dat Thomas in 1882 door het bouwen van de St. Aloysiuszaal, met een eigen kapel, leeszaal en bibliotheek, speelzaal en speelplaats, de grondlegger is

van één van de eerste patronaten in Nederland.

In deze Aloysiuszaal werd een onderafdeling van de jongerencongregatie opgericht, in welk godvruchtig genootschap de opgroeiende jeugd die de openbare school had verlaten (bijzondere scholen waren er toen niet) werd opgevangen. Zodra de jongens van "het zaaltje" er de leeftijd voor hadden, werden ze opgenomen door de grote congregatie.

Zowel de jongeren- als de grote congregatie waren door Thomas in het leven geroepen. Reeds in 1883 ontving het werk van Thomas de goedkeuring van Mgr. Godschalk, Bisschop van 's-Hertogenbosch.

Als men dan nog weet, dat door toedoen van Thomas in 1880 de Zusters en in 1889 de Fraters in Goirle kwamen, -voor deze laatste vestiging schonk hij zelfs de grond-, dan zou 't logischer zijn geweest dat 't gemeenschapshuis van Goirle, dat op de geschonken grond van Thomas staat en waar hij bovendien geleefd en gewerkt heeft, voor de Goirlese gemeenschap zijn naam zou dragen.

(Bron: "1980-Goirle-1900", Thomas van Diessen. De Stichting van het fraterhuis te Goirle" - door frater Werner Smulders)

Verdere aanwinsten in ons museum zijn:

Van de fam. v. Asten ontvingen wij voorts nog: Bedieningsdwaal met crucifix en kandelaars, reinigingsglas en devotielichtje. -Houten kruisbeeld met houten corpus - oude passerdoos - het boek "Genealogie fam. de Gruytere, bierpul met opschrift "Vecht voor Uw Recht de Gruytere", tafelstel, servetring en andere attributen.

Heer W. van Boxtel bezorgde ons een Balen-opener (wol-balen).

Heer W. Luyten kwam eens een tweede serie foto's brengen.

Heer M. Sas stond voor ons museum af zijn Handboekje van de H. Familie en zijn Ziveren Erekrus.

Van de Fruitboetiek Jac van Herk een lichtbak.

Van het St. Janskerkhof kregen wij twee ijzeren kruizen, die inmiddels langs onze kruidentuin zijn geplaatst. Een derde is op komst.

Van P. Schuurkes mochten wij ontvangen De Eerste Katechismus (1e en 2e klas), De Kleine Katechismus (klas 3 en 4) en de Grote Katechismus of Christelijke Leer (vanaf de 5e klas)

Sj. Hoogendoorn schonk ons twee stoelen met biezen-matten.

Via J. B. Santegoets een groot aantal bidprentjes, en van de fam. van Asten nog een doos met Kranteknipsels (o.m. artikelenreeks van Pier van Beek en de Prenten van Cees Robben)

Aan alle schenkers onze zeer hartelijke dank, en moge hun voorbeeld veel navolging krijgen.

Onze bibliotheek werd uitgebreid met diverse tijdschriften, en van de serie "Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland":

deel 51 : Het Muziekleven in Noord-Brabant 1770-1850

deel 52 : Over Aristocraten, Keezen en Preekstoelklimmers.

deel 53 : Het klooster te Deursen.

deel 54 : Plaatsbepaling van het Historisch Onderzoek betreffende Noord-Brabant.

In de kruidentuin is door onze zaterdag-werkgroep een nieuw monument opgericht, zijnde een kruiswegstatie uit de kerk van Biest-Houtakker; het metselwerk is van stenen van Huis ter Loo op Abcoven; de pannen van een oude boerderij en de lei-tegels uit de oude St. Janskerk.

Al met al een verzameling van oudheden.

=====

VERZOEK : Vorige week werd de afrastering rondom de kruidentuin voor de zoveelste keer door spelende jeugd vernield.
Beste mensen, ziet er op toe dat Uw kinderen NERGENS vernielingen aanbrengen, en zeker niet aan ons Heemerf.

=====

Een wijnvat van Johanna van Brabant ?

In het Donkven zijn op percelen gelegen langs de Beeksedijk, eigendom van de familie de Brouwer, diepe grondbewerkingen uitgevoerd. Hier is een grote oppervlakte zeer laag gelegen gronden gediëpploegd, geëgaliseerd en gedraineerd. Het drainagesysteem bestaat uit plástiekbuizen, omhuld met jutevezel die op een diepte van ca 80 cm in de grond worden gelegd. Met deze werkzaamheden beoogt men een gelijkmatige hoogteligging van het maaiveld te verkrijgen, de bewortelingsmogelijkheid voor de planten te vergroten en een snellere afvoer van het overtollige grondwater te bevorderen.

Er komt ter plaatse een dikke laag zeer slappe leem voor. Deze heeft de hoedanigheid van brooddeeg en heeft dus zeer weinig draagkracht. In de bodemkunde noemt men dit slap-zijn van de grond "ongerijpt".

Bij deze werkzaamheden ontdekte men op enige diepte in de grond restanten van een oud wijnvat. Deze vondst hier in het Donkven riep direct associaties op met het bekende verhaal van H. Broeders over Johanna van Brabant.

Eind 14e eeuw reisde Hertoginne Johanna met haar gevolg van Brussel naar Den Bosch. De reis liep via Turnhout naar Tilburg alwaar zij zou overnachten. In de donkere herfstavond is het gezelschap bij het zoeken naar een geschikte voort (doorgang) over het Leydal van de weg geraakt en in het moeras van het Donkven terecht gekomen.

Aan de bewoners van Abcoven werd om hulp gevraagd, want een of meer reiskoetsen zaten vast in de weke bodem. Maar de bewoners van deze heertgang weigerden.

In het gehucht Westerick dacht men er anders over en deze mensen hielpen de Hertogin met haar gevolg weer op het droge.

Als dank voor de spontane hulp schonk de Hertogin "...het Donkven met al deszelfs moer- en turfgronden .." aan de bewoners van Westerick en "...dat dit ten eeuwige daghe eigendom van Westerick zou blijven.." De originele oorkonde van dit geschenk moet nog in het bezit zijn van de Westerijkers.

De mogelijkheid bestaat dat bij dit avontuur op die donkere herfstavond een vaatje wijn uit de bagage in het moeras is achtergebleven en in de zachte bodem, de slappe leem, is weggezakt. Daar komt nog bij, dat de bodem ter plaatse erg zuur ruikt als van belegen wijn. Jammer dat de vindsters van de vat-resten niets bewaard hebben voor een nader onderzoek, en zich in het grote perceel ook niet meer de juiste plek herinneren waar de vondst gedaan is.

Misschien was dan het verhaal over Hertoginne Johanna, wat tot op heden een legende is, een ware historische gebeurtenis geworden. (HK)

(Red.: We zullen er 'n paar dagen voor Pasen (3/4), als de vorst uit de grond is en voordat het lentegoed gezaaid wordt nog eens gaan ruiken. Of zou het Keyzerswerth zijn, zoals een ander veronderstelde)

Stilstaan in de Kruidentuin :

Citroenmelisse is een van de vele kruiden op het Heemerf. De plant is te herkennen aan zijn citroengeur, groffe getande blaadjes, een zurige smaak en enigszins witte bloempjes, van het plantengeslacht de Lipbloemigen. De plant wordt bijna 1 meter hoog.

In 960 brachten de Arabieren haar naar Spanje en van daaruit werd de plant door Monniken als geneeskruid over Europa verspreid. Van de blaadjes werd een aftreksel gemaakt te gebruiken bij verlammingen, kolieken, en tegen nerveuze aandoeningen. De Karmelieter-monniken hadden zelfs een heel speciaal drankrecept bedacht, dat tegen vele kwalen hielp. Het werd "Aqua Carmelitarum" genoemd en was eeuwen lang een geheim recept. Thans is het Aqua Carmelitarum uit de mode.

Citroenmelisse was een van de toverkruiden van Albertus Magnus, die in zijn tijd voor een groot tovenaarsdoorgang. Hij leefde van 1193 tot 1280. Paus Innocentius III (1198-1216) verbood evenwel aan priesters en monniken het uitoefenen van de geneeskunst onder bedreiging van de banvloek.

Citroenmelisse werd dus beschouwd als een toverkruid, 'n Heksenplant. Er waren dan ook veel dwaze denkbeelden over deze plant in de Middeleeuwen in omloop. Zo dreigde onze heks, dat als men melisse vermengt met het sap van de eenjarige cipres en dit mengsel in de soep gooit, zal die soep zien veranderen in een wormenbrei. Maar dit kruid kon ook goed doen, want als men melisse aan de hals van een os bond, werd de os heel gewillig en volgde die persoon overal.

In onze Heemtuin is de Citroenmelisse een onmisbare plant. Het is een typische Bijenplant : Melissa is Bij. Men moet het kruid niet meekoken. Het is te gebruiken bij soep, saus, vlees, sla, enz..

(Bron: De Geurende Kruidhof, M.C. Blöte-Obbes)

Rondleiding Museum : Devotionaliën : (Octobermaand = Rozenkransmaand)

Bezoekers aan ons museum komen meestal "los" met hun herinneringen als ze voor de vitrine met rozenkransen en scapulieren staan. Er wordt dan verteld, hoe iedere avond het rozenhoedje gebeden werd, bij sommigen geknield zodat de ribbels van de kokosmat in je knieën stonden, -of wie toch wel de snelste voorbidder was, -of een tientje inkorten tot acht weesgegroeten, en over de straf die moeder gaf als zij er erg in kreeg, enz.. Zoete herinneringen aan een tijd dat deugnieterij nog een "dagelijkse zonde" was.

Het gebruik van een gebedsnoer, met het daarbij behorende herhalen van eenzelfde gebedsformule is vooral bij oosterse religies, zoals bijv. het Boedhisme, al zeer oud. Het Boedhisme kent ook nog gebedsmolentjes, en hoe sneller die ronddraaien des te groter en vuriger is de aanroeping tot Boedha.

Een Islamiet die een bedevaart naar Mekka maakte, droeg de rode Fez en een kralensnoer. Bij de oorspronkelijke kleding van de Witte Paters van Lavignerie, die hoofdzakelijk in Afrika werkzaam waren, behoorde eveneens de rode Fez en een om de hals gedragen rozenkrans, waardoor hun kledij weinig verschilde met die van de Arabieren.

Het R.K. gebedsnoer is ontstaan bij het koorgebed van de monniken. Dit koorgebed omvatte de 150 psalmen, die in het Latijn gezongen werden. De gewone man kende geen Latijn, en om het voor hem mogelijk te maken de plechtigheid devoot te volgen, werd een gebedsnoer met 150 kralen gemaakt. Aan iedere kraal werd een Onze Vader gebeden. In het Latijn is dat "Pater Noster", en vandaar de oudste benaming "pater-noster" of op zijn Brabants "potternoster". Waarschijnlijk pas in de 15e eeuw werd hieraan de devotie tot Maria verbonden, nl. toen de Turken Europa dreigden te veroveren en bij de slag bij Lepanto werden teruggedreven. Het gebed werd "Psalter van Maria" genoemd, dus in naam weer gericht op de 150 psalmen. Later werd de benaming "Maria's Kroon" en "Rozenkrans", in vergelijking met afbeeldingen van de H. Maagd waaromheen dikwijls een bloeiende rozenstruik te zien is. De steeds weer herhaalde weesgegroetjes werden symbolisch gezien als een "krans van rozen" om Maria.

In plaats van het grote rozenkransgebed is ons vooral de verkorte vorm bekend, namelijk een kleiner snoer met vijf grote en 50 kleine kralen, en welk gebed dan genoemd wordt het "Rozenhoedje". Met de inleiding vormt dat tesamen 59 kralen, dat weer samenhangt met Maria's leeftijd, die volgens een franciscaanse legende 59 jaren oud geworden zou zijn. Er zijn evenwel ook rozenkransen met 63 kralen (Lourdes bijv.) waaruit dan is af te leiden dat Maria 63 jaar geworden is.

Het zesde tientje wordt "Het Kroontje van Maria" genoemd, of in samenhang met de devotie van een orde of congregatie : "het Kroontje van St. Brigit" of "... van de H. Theresia" enz... Er is een grote verscheidenheid van gebedsnoeren en rozenkransen, zoals bijv. "Het kransje van de ZevenSmarten van Maria" of het "Kruisweg snoertje van de H. Benedictus Labre" en het "Verstervingstouwtje". De Arabische sheiks gebruiken hun krans met Kommerkralen om hun zenuwen tot rust te brengen en ook ter ere van Allah.

In het museum wordt de rozenkrans met zes tientjes wel eens met een lach "het rôôzenhuuke mee BTW" genoemd.

Sinds het Tweede Vaticaanse Concilie is het rozenkransgebed op de achtergrond geraakt, omdat bij dit concilie de nadruk gelegd werd op de actieve deelname en gebruik van de landstaal in de eredienst.

Misschien ligt bij U in een vergeten hoekje ook nog een of meer bid-snoertjes en vraagt U zich af : Wat er mee gedaan ? Weggooien ? Dat is wel het allerlaatste wat U er mee moet doen. Een goed advies is: U zoudt het naar ons museum kunnen brengen als aanvulling op onze verzameling. Wij van onze kant kunnen er dan de bezoekers weer iets over vertellen.

Excursie 1982 :

Op zaterdagmorgen, 18 september, vertrok in dichte mist vanaf het parkeerterreintje bij de Rabobank de Heembus richting België, en daarmee begon de voor dit jaar geplande excursie. De reis ging naar de monumentenstad Diest, een tijdens de Middeleeuwen belangrijke Brabantse stad aan de Demer. Precies volgens het tijdschema zette de chauffeur zijn gezelschap af op de Grote Markt, waar in café-restaurant "De Haan" de koffie wachtte. Onder leiding van een deskundige vrouwelijke gids werd de Grote Markt, omgeven door een grote verscheidenheid aan architectuur, verkend, waarna achtereenvolgens de Sulpitiuskerk, een voorbeeld van Demer-gothiek, en de kelder van het Stadhuis werd bezocht, waar een museum gevestigd is en waarvan een paneel "Het Laatste Oordeel", geschilderd rond 1440 door een Diesterse kunstenaar, het pronkstuk van de verzameling uitmaakt.

Na de lunch ging het per bus door nauwe straten naar het Begijnhof, dat als een wereldje-apart verscholen lag achter een monumentale barokke poort en waarvan de 17e en 18e eeuwse huisjes òf bewaard òf ingericht zijn als kunstgalerij en tentoonstellingsruimten.

Nadat ieder voor zich nog de gelegenheid had gehad zich van de plaatselijke gastronomie op de hoogte te stellen, vertrok het gezelschap naar Geel, alwaar de heer van Broekhoven, die in april j.l. voor onze Kring een lezing hield over de Historische achtergronden van de Geelse gezinsverpleging van geesteszieken, ons opwachtte. Onder zijn leiding werd een bezoek gebracht aan de St. Dymphenakerk, waar het wonderschone altaar-retabel van Goswin van der Weyden alsook het renaissance-mausoleum van Jan III van Merode konden worden bewonderd. Jammer was het, dat door gebrek aan tijd geen bezoek kon worden gebracht aan het Dymphena- en Gasthuismuseum.

Na aankomst in Goirle stond bij café-restaurant "De Linde" nog een etentje op het programma en de deelnemers konden na afloop daarvan getuigen, dat "De Linde" er verstand van heeft hongerige reizigers een kwalitatief goed en verzorgd maal voor te schotelen, dat aan iedereen kan worden aanbevolen.

Rest nog de reiscommissie een pluim op de hoed te steken voor deze goed uitgekende, leerrijke heemexcursie, die weer eens bewezen heeft dat er niet ver van huis veel te leren en te zien is.

Een deelnemer.

Verslag van het 34e Heemwerkkamp van 4 t/m 7 augustus 1982 :

Toen het Brabants Heem ons verleden jaar vroeg om in 1982 een Heemwerkkamp te organiseren waren wij er ons wel van bewust dat dit een hele kluit zou zijn. Maar toch hebben wij 't verzoek graag geaccepteerd. Het grootste probleem leek ons het zoeken van de gastadressen, waar onze gasten drie dagen gastvrij onderdak zouden krijgen. Tijdens onze Kerstviering werd hiervan voor het eerst gewag gemaakt, en toen het eenmaal juli was, had onze "commissie logies" 't helemaal voor elkaar en had elke gast onderdak.

Deze gasten kwamen op 4 aug. aan in De Linde omstreeks 5 uur in de middag, waar ze door ons verwelkomd werden en behalve de deelnemerspapieren ook enkele broodjes met koffie kregen. Daarna kon men het gastadres opzoeken en zich wat verfrissen.

Om 8 uur was men weer terug in De Linde waar het Heemwerkkamp werd geopend door onze vice-voorzitter Ton Sas. Hij begon met onze voorzitter Harrie Kanters te verontschuldigen vanwege de ernstige ziekte die hij kortgeleden doorgemaakt had en zei dat wij 't de komende dagen noodgedwongen met hem, Ton Sas, moesten doen. Hij zei verder dat hij geen prater was maar een doener, en daarom geen lange toespraak zou houden. Hij voegde de daad bij 't woord door de volgende spreker, onze burgemeester, uit te nodigen achter de microfoon plaats te nemen.

In zijn toespraak memoreerde de burgemeester de bouw van het Heemerf en stak diverse pluimen op Heemkundige hoeden. Hij loopt 't programma van de komende dagen na en noemt het internationaal vanwege het bezoek aan Poppel a.s. Donderdag. De kwis "Bram van Brabant" noemt hij iets voor intellectuelen en daarom zal hij er zelf niet bij aanwezig zijn. Met trots kondigt hij het bezoek aan de LOG aan op vrijdagmorgen, en verwacht veel van vrijdagavond: Gemengd Koor Goirle en het Wagenspel.

De volgende spreker, de heer v.d. Ven, lid van de werkkamp-commissie van 't Brabants Heem, liet ons weten dat 't vorige werkkamp in Goirle werd gehouden precies 22 jaar en 1 dag geleden op 3 aug. '60. Hij vond dat Goirle veel veranderd was in die 22 jaar. Daarna bood hij de burgemeester en zijn vrouw een boekwerk aan.

De heer Speetjes, voorzitter van het Brabants Heem, was de volgende spreker. Hij dankte de Goirlenaren voor hun gastvrijheid en voelde dat dit werkkamp gaat slagen. Daarna droeg de voorzitter van de Kring Zeeland, waar verleden jaar het werkkamp gehouden werd onder het motto "Kom is kwijtbuurten", de standaard over, deed iedereen de groeten van de Zeelandse Heemkundige Kring en was toen naar zijn zeggen uitgepraat.

Jozef Wijdemans vertoonde hierna dia's van Goirle en een der gasten uit Zeeland vergastte ons op een dia-serie van het vorige werkkamp. Dit werd gevolgd door een film van hetzelfde werkkamp.

Nadat Berrie van Ostaden de deelnemers geïnformeerd had over het programma van donderdag, kwam Willy v. Rooy uit St. Oedenrode voor de microfoon om zijn verslag in psalmvorm te doen van de gebeurtenissen van vandaag. Hij had 'n klein puntje van kritiek en wel het ontbreken van 'n deelnemerslijst. Hem werd toegezegd dat dit morgen aanwezig zou zijn.

Met een film van 3 min. over het Werkkamp in Hilvarenbeek werd het officiële gedeelte van deze avond besloten en bleef men nog geruime tijd gezellig samen.

Donderdagmorgen stonden wij om kwart voor 9 bij De Linde met fiets en regenjas, want het regende behoorlijk, klaar om te vertrekken naar de grafheuvels op de Regte Heide. Daarover zouden wij 'n explicatie krijgen van de heer Stoepker uit Tilburg.

Toen wij daar om ongeveer half 10 arriveerden, was de heer Stoepker in geen velden of wegen te bekennen, en het regende maar door. Het bleek al gauw dat wij ons vergist hadden en dat hij pas om tien uur besteld was. Prompt op de afgesproken tijd was hij aanwezig. Inmiddels waren wij al heel wat natter geworden. De uitleg die hij gaf van de grafheuvels met één of 'n dubbele rij palen was zeer interessant, en de regen werd vergeten.

Daarna dwars over de hei naar de nonnen op Nieuwkerk waar de koffie klaar stond. Natte kleren werden uitgetrokken en er werd koffie gedronken in het klooster en onder een afdak. Inmiddels was de Kring Poppel gearriveerd, die ons mee nam via Aarle naar Poppel, waar we op de Pastorie ontvangen werden door de pastoor, die naar hij zei nog van Nederlandse afkomst was. Na enige uitleg over de pastorie voerde hij ons naar binnen, waar hij een kleine tentoonstelling ingericht had van kerk-schatten. Daarna nam hij ons mee naar de kerk waar hij ons opnieuw verwelkomde en uitleg gaf over de restauratie van de kerk. Hij maakte ons bijzonder attent op de prachtige beelden en glas-in-lood ramen.

Bij Mieke Pap, ons volgend adres, waren wij voor de koffietafel iets te vroeg. Deze omstandigheid werd aangegrepen om tegen goedkope frankes enkele pinten te pakken. De koffietafel die begonnen werd met een pasteitje en besloten met een tompous viel bij iedereen goed in de smaak.

Onderwijl deelde Berrie de beloofde deelnemerslijsten uit.

Op 't moment dat vertrokken werd naar 't Rovertse kapelletje was de zon doorgebroken. Jammer dat de groep niet bij elkaar bleef en zo kon 't gebeuren, dat op weg naar de fusilladeplaats verschillende deelnemers de verkeerde weg insloegen en veel te laat bij de gijzelaarsgraven aankwamen. Toen iedereen present was, gaf Jan Hoogendoorn uitleg over het gebeurde op 15 augustus 1942. Diverse fotograven hanteerden hun toestel en daarna ging het dwars door de bossen van de Puy huiswaarts.

De avond begon om 6 uur in De Linde met 'n zeer goed diner. De tijd tussen de gangen werd opgevuld door volkszang en tegen half negen was iedereen verzadigd.

Voor de kwis "Bram van Brabant" was gekozen voor 't "Week-end-kwis-idee". Vele onbekende gebruiksvoorwerpen uit ons museum werden met gratie door Riet Wezenberg geshowd, waarna Ad Houtepen, Ton Sas, Jozef Wijdemans en Ed de Boer probeerden de deelnemers op een dwaalspoor te brengen, en dat gebeurde tijdens de avond 15 maal.

Tussendoor droeg Jan Hoogendoorn enkele werken voor van Cees Robben die zelf niet aanwezig kon zijn. Na afloop kregen wij 't programma van vrijdag te horen, en na 't verslag van de psalmist werd de avond besloten met een gezellig samenzijn tot in de kleine uurtjes.

Vrijdagmorgen was 't weer verzamelen geblazen om half negen bij De Linde. Te voet togen we naar de LOG-studio, waar de koffie klaar stond en we informatie kregen over de Lokale Omroep. Tussendoor werden radio- en TV-opnamen gemaakt, die bij de gasten zeer goed in de smaak vielen. Om half twaalf togen we via De Hovel terug naar De Linde voor de lunch. Om half twee stond men weer aangetreden om naar de St. Janskerk te trekken, waar Jozef Wijdemans een dia-serie vertoonde over de kerk. 'n Rondleiding door de kerk en bezoek aan de sacristie met een tentoonstelling van kerkschatten stond ook op 't programma.

In De Linde wachtte om 6 uur het diner, en dat ging er best in na weer een drukke dag.

Even over achten toog men naar het Heemerf, Daar werden wij onthaald op een concert gegeven door het Gemengd Koor Goirle. 't Gebodene ontlokte aan de toeschouwers menig klaterend applaus. Wat ook het geval was bij het toen volgende wagenspel : Van Ballefrutter tot Goorling" gespeeld door De Vrije Spelers. Na 't spel nodigde Ton Sas iedereen uit om in optocht achter de wagen richting De Linde te trekken, waaraan iedereen spontaan gevolg gaf.

Daar aangekomen werd de uitslag van de Bramkwis bekend gemaakt. Het bleek dat niemand alle 15 voorwerpen goed geraden had. En daarom werd de heer J. van Dongen uit Zeeland, die er het meeste (12) goed had "Bram van Brabant 1982". De burgemeester hing hem de versierselen hieraan verbonden om de hals. Dit ereteken bestond uit 'n schild gemaakt van echte messing dat verguld is met echt goud en gepoetst met echte Brasso en opgehangen aan een echte klokkeketting. Dit stond tenminste in het certificaat van echtheid dat nadien werd overhandigd.

Na dit officiële gedeelte werd iedereen in de gelegenheid gesteld om voor de microfoon te proberen de aanwezigen te vermaken. Onder hen was natuurlijk de heer v. Rooy, die evenals vorige avonden verslag deed van hetgeen er die dag zo al gebeurd was. Tegen half drie togen de laatste gasten huiswaarts.

Zaterdagmorgen om half tien waren we in de St. Janskerk aanwezig voor de plechtige Eucharistieviering. Pastoor Pirenne had er weer iets moois van gemaakt. In de preek vergeleek hij de Bram van Brabant met de Aartsvader Abraham als zijnde de stamvader van ons geloof. Hij stelde voor om op een volgend Heemkamp mensen te vragen die bereid waren om twee minuten te praten over het thema "Brabander is een zijnswijze". Hij beloofde ons er zelfs meer dan twee minuten over te praten. Hij hield woord en deed er 10 x 2 minuten over.

Na de mis werden we in de Heemschuur ontvangen met koffie en een koekje. Tijdens het koffie-drinken vertelde Jan Hoogendoorn de geschiedenis van 't Heemerf en in 't bijzonder van de schuur. Hierna werd iedereen uitgenodigd om vrij over 't Heemerf rond te wandelen. Alle gasten waren het er over eens dat de Heemdagen bijzonder geslaagd waren en men vond het Heemerf iets geweldigs. De bieboer en boerin verkochten honing en deden goede zaken.

Om 1 uur laatste gezamenlijke lunch in De Linde aangeboden door het Gemeentebestuur. Tijdens het opdienen van de soep deed zich 'n klein incident voor. Een dienstster schoof uit en tuimelde met soep en al tegen de wereld onderwijl de pantalon van de heer v.d. Ven met soep bekladdend. Onze burgemeester kreeg ook zijn deel van de soep en was getuige van een mooie gevallen vrouw. Hij hielp met de opruimingswerkzaamheden en raapte de soepballetjes op.

Na afloop van de lunch kwamen diverse sprekers voor de microfoon die allen uitbundig dankten voor het geweldige werkkamp. Een daarvan was onze voorzitter Harrie Kanters die dankte voor de prachtige fruitmand. De laatste spreker in de rij was onze vice-voorzitter Ton Sas die zei dat het hem moeilijk viel afscheid te nemen en beweerde zich reeds opgegeven te hebben voor het volgend Werkkamp te Deurne.

Hierna werd door hem het 34e Heemwerkkamp afgesloten. Allerwegen werden handen gedrukt en geroepen: tot volgend jaar !

En toen wast uit, zinnie !

Het Volkslied :

Het Heemerf was die avond van de 6e augustus tijdens het concert door het Gemengd Koor Goirle druk bezet. Naast de deelnemers aan het 34e Heemwerkkamp van Brabants Heem waren er ook zeer veel belangstellenden uit het dorp. Het was een erg gevarieerd programma, van operakoren tot volksliedjes. In de toelichting op het programma stond o.m. te lezen : "Liedpoëzie is een vorm van alternatieve geschiedschrijving een soort vaderlandse geschiedenis op een notenbalk. Een volk zonder volksliederen is als een mens zonder geheugen ! (Joh. Flerackers) Daarom als een herinnering aan onze voorouders en het leven dat zij leidden en leden enkele nederlandse volksliedjes en allereerst ons eeuwenoude **Wilhelmus**."

Toen dit lied werd aangekondigd, ervaar je een vreemde reactie onder het publiek, maar ook bij koorleden; zo van "moet dat nou persé?". Sommigen kijken elkaar eens aan, er wordt wat gelachen, maar men gaat staan en zingt uiteindelijk spontaan mee.

Om het Wilhelmus op het programma te plaatsen lag de volgende overweging aan ten grondslag. De tekst van het Wilhelmus wordt toegeschreven aan Marnix van St. Aldegonde, geboortig van Brussel, studeerde te Leuven, en werd burgemeester van Antwerpen. Kan het Brabantser? Wij meenden dus een brabants volksliedje uit te voeren, en dat dit volksliedje uiteindelijk onze Nederlandse Nationale Hymne is geworden, strekt Brabant dus alleen maar tot eer !

Bovendien: Liedereren zijn er om gezongen te worden; Liedereren getuigen !

In het tijdschrift van het Algemeen Nederlands Zangverbond schreef Clem de Ridder, voorzitter van het Davidsfonds : "Wie de geschiedenis nagaat van de religieuze renouveaus, van de nationale vrijheidsbewegingen, van sociale revoluties, stelt vast dat al deze maatschappelijke verschijnselen begeleid en zelfs wel eens geïnspireerd werden door de zang van het volk."

Helaas ervaren wij dat het oude volkslied, dat toch het oudste en meest oorspronkelijke erfgoed is van ons volk, steeds meer door de opmars van de decibel wordt verdrongen. Het oude Nederlandse Volkslied was tot de 16e eeuw gemeenschappelijk erfgoed van Noord en Zuid. Tijdens de 19e eeuw - een periode waar het volkslied in heel Europa op de voorgrond stond - kenden de oude Geuzenliederen (uit Noord- en West Nederland) in Vlaanderen grote verspreiding. Hetzelfde kan niet gezegd worden van de nieuwe liederen die in deze eeuw in Noord en Zuid zijn geschreven.

In onze jeugd was er geen schooldag zonder een lied. Het schoolreisje werd voorbereid met zang en historische kennis van de reis.

Het Gemengd Koor Goirle heeft het Volkslied weer eens onder de aandacht van zijn publiek gebracht. Misschien bent U het met ons eens als we zeggen: "toch wel mooi, we moeten het meer ophalen !" Dat klinkt dan beter als "hoeft van mij niet."

(Naar ann. van het Voorwoord in het Groot Gezinsboek, Lannoo)

Notities voor Uw Agenda : Convocaties Winterprogramma :

Zoals gebruikelijk zal onze Kring ook dit winterseizoen weer enkele interessante heemavonden organiseren. Al deze avonden zijn voor contribuanten en begunstigers van de Kring GRATIS toegankelijk, en, voor zover er plaats is, ook voor introducés. Wilt U zich dus van een plaats voor deze laatste verzekeren dan doet U er goed aan hem of haar aan te werven als contribuant van onze Kring. Het kost slechts f. 12,50 per jaar, en het secretariaat R. Bunchestraat 2, tel. 342973 noteert gaarne naam en adres.

Tenzij anders aangegeven zijn alle bijeenkomsten in Zaal De Linde, Dorpstraat 52, en vangen aan om 8.- uur.

De openingsavond is op DINSDAG 26 OCTOBER a.s.:

Het betreft een lezing met dia's door drs. Jean Coenen over: "De operatie "Pheasant" oktober/november 1944. De bevrijding van het Zuiden, speciaal Goirle/Tilburg."

Drs. Jean Coenen is momenteel wetenschappelijk medewerker bij de Afdeling Militaire Wetenschappen aan de Kon. Milit. Academie te Breda. Hij studeerde geschiedenis aan de Universiteit in Utrecht en promoveerde in 1981 op het onderwerp "Secretarissen en Schouten in Peelland, 1648-1795." Hij schreef diverse heemkundige publicaties, speciaal over Geldrop, Peelland en de Genealogie. Daarnaast gaf hij cursussen over Heemkunde, en over Onderzoeksmethoden voor heemkundig en genealogisch onderzoek; organiseerde diverse tentoonstellingen, vooral op het gebied van historische cartografie en topografie, en was bovendien adviseur bij de inrichting van het Kasteelmuseum van Helmond en van Geldrop. Van februari tot augustus is in opdracht van de Landmachtstaf gewerkt aan het onderzoek naar de bevrijding van Goirle. Het resultaat van dit onderzoek wordt binnenkort gepubliceerd, welk boekje vanaf medio december verkrijgbaar zal zijn.

Onze tweede avond is vastgesteld op DINSDAG 23 NOVEMBER a.s. :

Deze avond luisteren we naar de heer Albert Delahaye uit Zundert, die ons vertelt over "De Historische Mythen van Nederland," het resultaat van zijn jarenlang speuren in oude archieven in Nederland, België en Frankrijk.

Albert Delahaye is geboren in Klimmem bij Valkenburg. In 1941 werd hij stagiair bij het Rijksarchief te Maastricht en behaalde aldaar het diploma Wetenschappelijk Archiefambtenaar. Van 1943 tot 1946 was hij gemeente-archivaris van Kerkrade, en daarna tot 1953 adjunct-archivaris aan het oud-archief van de gemeente Nijmegen. In 1953 verhuisde het gezin Delahaye naar Zundert vanwege zijn benoeming tot Archivaris van het gemeenschappelijk archivariaat Nassau-Brabant te Zevenbergen, waarin vertegenwoordigd de gemeenten Rijsbergen, Zundert, Steenberg, Zevenbergen, Halsteren en Oud- en Nieuw-Gastel. Voor al zijn onderzoekingen en publicaties ontving hij de eervolle benoeming tot Ere-Archivaris van Tournehem-sur-la-Hem (Trajectum) in Nrd.-Frankrijk. Zijn huis in Zundert is heel toepasselijk "Noviomagus" gedoopt.

De heer Delahaye heeft de volgende boeken geschreven en uitgegeven:

- 1958 : Het Mysterie van de Keizer Karelstad
- 1965 : deel I - Vraagstukken in de histor.geografie van Nederland
- 1966 : deel II- idem
- 1977 : De Mythen van de Noormannen
- 1979 : Van Dorestadum tot Waderlo
- 1981 : Holle boomstammen.

Uit al die publicaties springt één conclusie zeer nadrukkelijk naar voren : "Van de Nederlandse Middeleeuwse Geschiedenis tot aan de twaalfde eeuw blijft vrijwel niets geloofwaardigs over !" Met zijn Franse collegae-archivarissen noemt hij dat "Déplacements historiques" of in goed nederlands "Historische verplaatsingen," zoals :

- De Batavieren zijn niet bij Lobith ons land binnengekomen, maar woon-den aan de Fransekust ".bij Engeland waar men alkaars kust kan zien.-
- De residentie van Karel de Grote was nooit in Nijmegen maar in de Franse stad Noyon (Noviomagus). -
- De zendeling Willibrord is niet in Katwijk aan land gekomen maar bij Gravelines in Nrd.Frankrijk.- (Prof. Quispel zinspeelde hierop in de laatste NCRV-TV-serie De Verliezers). -
- Bonifatius is niet bij Dokkum maar bij Duinkerken vermoord. Daar lag het land van de Friezen.-

-De naam Willibrord komt vóór de 12e eeuw in geen enkel Nederlands geschrift voor.-

+De Duinkerke Transgressie in de 3e en 4e eeuw zette ook heel Nederland onder water.-

-De Romeinen verlieten in het midden van de 3e eeuw ons land NIET vanwege de invallen van de Germanen maar vanwege dat opkomende water.- enz...

Vanaf de 16e eeuw waren de Hollanders, samen met de Venetianen, "echte keien" op het gebied van de cartografie. Maar kaart lezen ? bijv. de Peutinger-kaart uit de 4e eeuw ?

Deze avond vertelt er ons de heer Delahaye veel over.

DINSDAG 21 DECEMBER : Heem-Kerst-viering :

T.z.t. volgen hierover nadere berichten.

IN VOORBEREIDING is een lezing met als titel : "Van Lijnzaad tot Lijnwaad". (waarschijnlijk januari 1983)

=====
En wilt U zich eens extra inzetten voor onze Kring en zijn Heemerf ? Kom dan onze Werkgroep ter hulp bij zijn vele onderhoudswerkzaamheden die iedere zaterdagmorgen tussen half tien en 12 uur worden uitgevoerd. De groep wordt echt te klein om alles aan te kunnen.

Ook onze "nieuwbakken" Goirlenaren mogen gerust geïnteresseerd zijn in het wel en wee van de Goolse Geschiedenis, waar onze Kring over waakt.

Eveneens voor het toezicht in het Museum op Zondagnamiddag van 3 uur tot 5 uur zijn enkele hulpkrachten heel welkom !

=====
Ons volgend nummer:

In verband met een hoeveelheid van berichten hopen wij medio december met een extra nummer van "Rond de Schutsboom" voor de dag te komen. Heeft U soms vragen of mededelingen op Heemkundig gebied stuurt U diedan "schriftelijk en voorzien van naam en adres" aan het Secretariaat van de Kring - Ralph Bunchestraat 2, tel. 342973.

Heeft U bepaalde zaken voor ons Archief of Museum te missen, bezorg ons die op Zaterdagmorgen tussen 10 u en 12 uur, of bel 342182 . Wij danken U reeds bij voorbaat.

Steeds meer mensen kopen ons Heemmeel, een bewijs dat het van goede kwaliteit is en "zelf bakken" een leuke bezigheid. De prijs van het Heemmeel is f. 1,50 per kilo. Bij een afname van 15 kilo of meer f. 1,25 per kilo, maar dan graag vooraf bestellen.

Verder zijn in ons museum verkrijgbaar:

Folders Heemkunde en De Vyer Heertganghen	Gratis
boekje : Goirle	f. 10,--
" : Opgravingen St.Jans-Gool	" 5,--
" : St.Jan, oudste kerk van Goirle	" 3,50
" : Museumgids van Brabant	" 3,--
" : 34e Heemwerkkamp	" 2,50
" : Hildewaren Beken	" 24,50

en van de actieve Argemo-groep van het Mill-Hill-College:

boekje : Grafheuvels	f. 5,--
" : Zaadbakhuisjes	" 2,--

Bij goed weer of bij slecht weer:

Een bezoek aan ons Heemmuseum is NOOIT weg !

Goirle, 4 oktober 1982.

Dhr. A. Brock
Abcovenseweg 23
Goirle.

stichting heemkundige kring
DE VYER HEERTGANGHEN
Goirle